

Naäman en Gehazi

Periodethema: Elia
2 Koningen 5

a. Naäman en het Joodse dienstmeisje (2 Kon. 5: 1-5)

UITLEG VAN DE TEKST

De schrijver van 2 Kon. 5 neemt ons aan het begin van het hoofdstuk mee naar Syrië. Dit rijk is gelegen ten oosten van het Libanongebied en ten noordoosten van Israël. De hoofdstad is Damascus. Al vele malen hebben de Israëlieten met de Syriërs gestreden. Denk maar aan de strijd tussen Achab en Benhadad, die beschreven wordt in 1 Kon. 20. Naäman is een beroemde generaal uit het leger van de koning van Syrië. Onder zijn leiding waren er al heel wat overwinningen behaald. Door hem had de Heere de Syriërs verlossing gegeven, merkt de schrijver fijntjes op. Of dit zijn mening is of dat dit later de mening van Naäman is geworden, wordt niet vermeld. Deze hooggeplaatste en hooggeëerde man blijkt echter melaats te zijn. Het is een vreselijke huidziekte, die het hele lichaam aantast en waar in die dagen niets tegen te doen was. Wanneer in Israël door de priester melaatsheid was vastgesteld, werd men onrein verklaard en uit de samenleving verbannen vanwege het besmettingsgevaar. Misschien dat de kwaal van Naäman als een onbekende huidziekte werd beschouwd of dat men het in Syrië op dit punt niet zo nauw nam, want Naäman is thuis. Uit de woorden 'over de plaats' in vers 11 zou opgemaakt kunnen worden, dat de ziekte nog in het beginstadium verkeert. Zijn vrouw heeft een Joods dienstmeisje. Zij is door Syrische krijgsbenden tijdens rooftochten uit Israël meegenomen en als slavin verkocht aan Naäman. Deze kleine jongedochter is in het vreemde land haar God en Zijn profeet niet vergeten.

Zij vertelt aan haar meesteres dat er in Samaria een profeet is, die Naäman kan genezen. Als Naäman dit hoort, wil hij een bezoek brengen aan deze profeet. Hij heeft hiervoor echter de toestemming en medewerking nodig van zijn koning. Deze wil Naäman helpen en stelt voor om een brief aan de koning van Israël te schrijven. Dit is waarschijnlijk Joram. Hij denkt dat de profeet in dienst is van deze koning. In het oosten is het ongebruikelijk om zonder geschenk een gunst te vragen. Daarom gaat Naäman met vorstelijke geschenken op weg naar Samaria: tien talenten zilver ter waarde van 20.000 euro, 6000 sikkels goud ter waarde van 80.000 euro en tien wisselklederen, feestgewaden.

TER OVERWEGING

Door Naäman had de Heere de Syriërs verlossing gegeven (vers 1). Hieruit blijkt dat de Heere regeert en dat Hij de hand heeft in nederlagen en overwinningen, ook van andere volken dan Israël. Nog steeds heeft Hij alles in Zijn hand en dat is een grote troost (Heidelbergse Catechismus, zondag 10). Over alle mooie dingen die er in vers 1 over Naäman gezegd worden, valt een schaduw door de laatste twee woorden: doch melaats. Hoe mooi het leven van een mens er ook uit kan zien aan de buitenkant, er is bijna altijd wel een 'maar'. We zijn immers niet volmaakt. Als we naar Gods Woord de melaatsheid zien als een beeld van de zonde, dan geldt het van nature van ons allen, wie we ook zijn en wat we ook bereikt hebben: melaats. Door Gods wet onrein verklaard. We moeten gereinigd worden! Het is opvallend dat het Joodse dienstmeisje geen leedvermaak heeft, maar juist bewogen is met het lot van haar heer.

Ze is haar godsdienstige opvoeding niet vergeten, schaamt zich er ook niet voor, maar spreekt er juist vrijmoedig over. Ze wijst op iemand die Naäman van zijn melaatsheid kan genezen. Evenals dit leeftijdsgenootje mogen de kinderen anderen (waaronder soms vijanden) wijzen op de Heere, Die lichamelijke ziekten, maar juist ook onze geestelijke melaatsheid kan genezen.

b. De genezing van Naäman (2 Kon. 5: 6-19)

UITLEG VAN DE TEKST

Als de koning van Israël de delegatie uit Syrië ontvangt en de brief leest, schrikt hij hevig. Hoe kan hij zorgen voor de genezing van een melaatse man? Alsof Joram God Zelf zou zijn. Hij vreest dat de koning van Syrië met dit onmogelijke verzoek een aanleiding zoekt om een oorlog te beginnen. Als teken van droefheid en ellende scheurt hij zijn kleren.

Elisa hoort van deze reactie en verzoekt de koning om de melaatse man naar hem toe te sturen. Zo zal Naäman weten dat er een profeet in Israël is, die in de Naam van God grote wonderen kan verrichten. Als Naäman bij het huis van Elisa komt, zendt de profeet slechts zijn knecht met de boodschap dat Naäman genezing zal vinden, als hij zich zevenmaal in de Jordaan zal wassen. Naäman is hierover zeer beledigd. Hij had verwacht dat Elisa zelf naar buiten zou komen en onder de aanroeping van Gods Naam met zijn hand over de zieke plekken zou strijken. Zo handelden heidense wonderdokters ook. Verder stuit het wassen in de Jordaan hem tegen de borst. In vergelijking met de Abana en Parpar, rivieren in Syrië die zeer helder waren en het land vruchtbaar maakten, was de Jordaan maar een modderig stroompje. Zulk troebel water kan in de ogen van Naäman geen genezing bieden. Boos wil hij naar huis terugkeren, maar zijn knechten houden hem tegen. Ze gebruiken de aanspreektitel tot een meerdere. Als Elisa Naäman iets bijzonders bevolen had, dan had hij het ook gedaan. Waarom gebruikt hij zo'n eenvoudig middel dan niet? De knechten weten hem te overreden en Naäman doet wat de man Gods hem bevolen heeft en vindt genezing. Hij wordt rein. Na dit wonder keert Naäman met zijn knechten terug naar de profeet en belijdt daar dat de God van Israël alleen God is. Hij wil zijn dankbaarheid over de genezing tonen door Elisa 'een zegen', een geschenk te geven. De profeet wil hier echter niets van weten. Hij is een dienstknecht van God, Die al Zijn weldaden uit genade schenkt.

Hoe Naäman het ook probeert, Elisa weigert beslist en dit wordt gerespecteerd. Dan komt Naäman met een tweede verzoek. Hij wil graag offers gaan brengen aan de God van Elisa en niet meer aan andere goden. Naäman vraagt daarbij om een wagen vol aarde uit Israël, omdat hij zo'n altaar niet kan bouwen op 'heidense' grond. Volgens heidense voorstellingen kan elke god slechts op zijn eigen grond gediend worden. Wel zal Naäman met zijn heer naar de tempel van Rimmon, de Syrische god van de vruchtbaarheid, moeten. Hij weet dat het niet goed is, maar pleit tot tweemaal toe op de vergeving van God. We verwachten dat Elisa dit afkeurt. De profeet zegt echter: 'Ga in vrede.' Een pasklaar antwoord in de situatie van deze pas bekeerde heiden is moeilijk. Was Naäman een Israëliet geweest, dan zou Elisa anders hebben gesproken, zoals in 1 Kon. 19: 18.

TER OVERWEGING

In dit gedeelte zien we hoe o.a. de hoogmoed van Naäman een sta-in-de-weg vormt voor het wonder. Hij dacht zijn genezing eerst af te kunnen kopen en weigerde daarna de Jordaan in te gaan. Daarnaast zit het beeld wat hij had van zijn genezing hem in de weg. Hij dacht dat Elisa naar buiten zou komen en onder aanroeping van zijn God over de wonden zou strijken. Zo kunnen ook wij een bepaald beeld hebben van bekering of van vergeving. Er moet 'heel wat' gebeuren. Het kan betekenen dat we de weg die God wijst (eenvoudig geloven in de Heere Jezus) niet gaan. Laten we letten op Naäman. Pas wanneer hij het woord van God gelooft en gehoorzaamt, wordt hij genezen. Laat dat vooral in de vertelling doorklinken. Naäman wordt niet gereinigd door het water van de Jordaan. Hij wordt rein door te geloven in de belofte van Elisa. Het wassen is een beeld van de vergeving van de zonden. We worden alleen gereinigd van onze geestelijke melaatsheid door het geloof in het bloed van Christus, dat reinigt van alle zonden. Geloven is jezelf als een hulpeloze helemaal overgeven en toevertrouwen aan God, Die machtig is te helpen en te redden van zonde en verlorenheid. De Heere vraagt geloof en gehoorzaamheid, maar wil dit ook uit genade schenken.

De genezing van Naäman kost hem niets. Zo is het ook wanneer we geestelijk gereinigd worden. Dat is enkel genade. Evenals Naäman willen wij er voor betalen. Maar dat kan niet en hoeft ook niet, want Christus heeft betaald met de prijs van Zijn bloed. Naäman keert na zijn genezing terug om de profeet te danken. In het Nieuwe Testament lezen we ook over een dankbare heiden, die genezen werd van zijn melaatsheid. Dankbaarheid is een vrucht van het geloof.

c. De melaatsheid van Gehazi (2 Kon. 5: 20-27)

UITLEG VAN DE TEKST

Het is voor de knecht van Elisa onbegrijpelijk dan zijn heer het geschenk afwijst. Hij gaat Naäman achterna om zelf door een list iets van het geschenk in handen te krijgen. Gehazi lastert hierbij Gods Naam door te zweren. Als hij Naäman heeft ingehaald, zegt Gehazi dat hij door Elisa gezonden is. Hij verzint dat zijn heer bezoek heeft van twee jonge mannen uit de groep profeten-zonen van het gebergte van Efraïm. Elisa wil hen graag wat geven en daarom vraagt hij om een talent zilver en twee wisselklederen. Naäman, blij dat hij nu toch wat van zijn dankbaarheid aan de profeet kan tonen, maakt er twee talenten zilver van en stuurt een paar knechten mee die alles voor Gehazi dragen. Op 'de hoogte', een heuvel bij Samaria, neemt Gehazi het van hen over en stuurt de knechten terug. De schat wordt op een veilige plaats in het huis van Elisa verborgen. Als Gehazi even later Elisa ontmoet en deze hem vraagt waar hij geweest is, houdt hij zich van de domme en zegt dat hij niet weggeweest is. De Heere heeft het echter aan Zijn knecht bekendgemaakt. Gehazi valt door de mand. Hij heeft door bedrog veel van Naäman ontvangen en zal als straf daarvoor ook de melaatsheid ontvangen waarvan Naäman genezen is. Bij het verlaten van Elisa wordt Gehazi melaats.

TER OVERWEGING

Hier zien we dat het Gehazi te doen is om de schatten van deze wereld. Maak de kinderen maar duidelijk wat de grootste schat is.

Het dienen en vrezen van de Heere is een schat die niet vergaat, maar eeuwig blijft. Gehazi wordt gestraft vanwege het lasteren van Gods Naam, zijn stelen en bedriegen. De Heere vraagt van ons dat we eerlijk zijn. Eerlijk zijn tegenover ouders, familieleden en vrienden. De Heere ziet immers alles. Niet is bedekt voor Zijn gezicht. We moeten niet proberen om door bedrog rijk te worden. Met leugen en bedrog kunnen we niet rekenen op Gods zegen.

GEOLOFSLEER

De centrale les in dit gedeelte is dat we alleen door het geloof zalig kunnen worden. Zondag 7 van de Heidelbergse Catechismus beschrijft het geloof als een vast vertrouwen op de beloften van God en de Persoon van Jezus Christus. Geloven is vertrouwen op wat God zegt en Zijn Woord voor waar houden. Dit vertrouwen zien we in het Joods dienstmeisje dat Naäman doorverwijst naar Elisa. Haar getuigenis is voor de kinderen tot voorbeeld. Bij Gehazi zien we het tegendeel. Hij dacht blijkbaar dat hij kon liegen en stelen zonder dat God het zag. Bij de persoon van Naäman zien we dat hij dat vertrouwen moest leren. Elisa draagt hem een op het oog nutteloze, maar eenvoudige handeling op. De grote, machtige man moest afdalen in een rivier en zich zo vernederen. Genezing zou niet komen door spectaculaire dingen, maar door deze eenvoudige daad. Door toch te doen wat Elisa hem opdraagt, kan hij laten zien dat hij werkelijk op het Woord van God vertrouwt. In de dingen die we doen en laten kunnen we laten zien of we echt op God vertrouwen of niet. Ook van ons vraagt God niets spectaculairs, maar wel een eenvoudig gehoorzamen van en vertrouwen op God.

